

Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens (R&R) betreffende de masteropleidingen

Rechtsgeleerdheid,
Notarieel recht,
Fiscaal recht,
Forensische Criminologie,
Criminaliteit en rechtshandhaving,
Jeugdrecht.

van de examencommissies van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid

zoals bedoeld in 7.12b lid 3 van de WHW

Doorlopend – versie 20 – inwerkingtreding 1 september 2015

mede in aanvulling op en behorend bij:

de Onderwijs- en examenregelingen (OER-en) van de masteropleidingen van Faculteit der Rechtsgeleerdheid, dwz. van de:

OER master Rechtsgeleerdheid,
OER master Notarieel recht,
OER master Fiscaal recht,
OER master Forensische Criminologie
OER master Criminaliteit en rechtshandhaving
OER master Jeugdrecht

Inhoudsopgave

1. Algemene bepalingen
2. Taken en werkwijze examencommissie
3. Aanwijzing examinatoren
4. Toetsen - tentamens
5. Examens en getuigschriften
6. Fraude, onregelmatigheid en plagiaat
7. *(Niet van toepassing)*
8. Klachten en beroep
9. Jaarlijkse verslaglegging
10. Diversen en slotbepaling

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1.1 Toepasselijkheid

Deze regels zijn van toepassing op de tentamens en examens van de master opleidingen Rechtsgeleerdheid, Notarieel recht, Fiscaal recht, Forensische Criminologie, Criminaliteit en rechtshandhaving, en Jeugdrecht van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden, hierna te noemen de opleiding.

Artikel 1.2 Begripsbepaling

- fraude: elk handelen (waaronder het plegen van plagiaat), nalaten of voornemen (waaronder ook wordt verstaan aanzetten tot), dat het op de juiste wijze vormen van een oordeel over iemands kennis, inzicht, vaardigheden, (beroeps)houding, reflectie geheel of gedeeltelijk onmogelijk maakt.
- OER: de door het faculteitsbestuur vastgestelde Onderwijs- en examenregeling van de opleiding;
- surveillant: persoon die door of namens de examencommissie is belast met het feitelijke toezicht op de orde tijdens een tentamen.
- de wet: de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW)
- deeltentamen een toets die, naast één of meerdere andere deeltentamens of praktische oefeningen, deel uit maakt van een tentamen en bijdraagt aan het eindcijfer van het tentamen. De onderlinge weging is vastgelegd in de vakbeschrijving en/of de OER. (Vgl. art. 1.2 letter m en art. 4.1 OER;
- overige begrippen Voor het overige hebben de begrippen de betekenis die de 'Wet op het Hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek' (WHW) of de OER daaraan verbindt.

Hoofdstuk 2 Taken en werkwijze van de examencommissie

Artikel 2.1 Benoeming van de voorzitter en secretaris

2.1.1 De examencommissie heeft een voorzitter¹ en een plaatsvervangend voorzitter.

2.1.2 Zo nodig kan het Faculteitsbestuur aan de examencommissie een ambtelijk secretaris toewijzen.

Artikel 2.2 Taken en bevoegdheden van de examencommissie ²

2.2.1 De examencommissie is het orgaan dat de opdracht heeft op objectieve en deskundige wijze vast te stellen of een student voldoet aan de voorwaarden die de OER stelt ten aanzien van kennis, inzicht en vaardigheden die nodig zijn voor het verkrijgen van een graad.³

2.2.2 Onverminderd de wet en de daarop gebaseerde regelgeving heeft de examencommissie in ieder geval tot taakopdracht:

- a) het borgen van de kwaliteit van de tentamens en examens;
- b) het borgen van de kwaliteit van de organisatie en procedures rondom tentamens en examens;
- c) het vaststellen van richtlijnen en aanwijzingen binnen het kader van de onderwijs- en examenregeling om de uitslag van tentamens en examens te beoordelen en vast te stellen;
- d) het door de meest daarvoor in aanmerking komende examencommissie verlenen van toestemming aan een student om een door die student samengesteld programma als bedoeld in artikel 7.3d van de wet te volgen, waarvan het examen leidt tot het verkrijgen van een graad, waarbij de

---

¹ Zie art. 7.12a lid 1 WHW en art. 24 lid 2 van het 'Reglement van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid' van sept. 2011.

² Vgl. art. 7.12b en 7.11 en 7.12 WHW en art. 24 lid 7 van het 'Reglement van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid' van sept. 2011.

³ Art. 7.12 lid 2 WHW.

- examencommissie tevens aangeeft tot welke opleiding van de instelling dat programma wordt geacht te behoren voor de toepassing van deze wet;
- e) het verlenen van vrijstelling voor het afleggen van één of meer tentamens op een van de gronden die zijn vermeld in de onderwijs- en examenregeling;
  - f) het in voorkomende gevallen verlengen van de in de onderwijs- en examenregeling bepaalde geldigheidsduur van met goed gevolg afgelegde tentamens;
  - g) het in bijzondere gevallen bepalen of een tentamen mondeling, schriftelijk of op een andere wijze wordt afgelegd, in afwijking van hetgeen daarover in de onderwijs- en examenregeling is geregeld;
  - h) het in bijzondere gevallen bepalen of een tentamen in openbaarheid wordt afgenomen, in afwijking van hetgeen daarover in de onderwijs- en examenregeling is geregeld;
  - i) het al dan niet onder oplegging van vervangende eisen verlenen van vrijstelling van de verplichting tot het deelnemen aan praktische oefeningen met het oog op de toelating tot het afleggen van het desbetreffende tentamen;
  - j) het goedkeuren in individuele gevallen van de keuze van onderwijseenheden die tot de opleiding behoren;
  - k) het op verzoek van de student en met inachtneming van het ter zake bepaalde in de onderwijs- en examenregeling verlenen van toegang het afleggen van een of meer onderdelen van het afsluitend examen voordat hij het propedeutisch examen van de desbetreffende opleiding met goed gevolg heeft afgelegd;
  - l) het vaststellen, voor zover het faculteitsbestuur dat heeft bepaald als voorwaarde voor het afleggen van examens of onderdelen daarvan, dat het bewijs is geleverd van voldoende beheersing van de Nederlandse taal voor het met vrucht kunnen volgen van het onderwijs door degene aan wie vrijstelling is verleend van de vooropleidingseis als bedoeld in artikel 7.24 van de wet op grond van het bezit van een buiten Nederland afgegeven diploma, dan wel in geval vrijstelling is verleend van de toegangseis voor de postpropedeutische fase van de opleiding;
  - m) niet van toepassing;⁴
  - n) het uitreiken van een getuigschrift en een supplement als bedoeld in artikel 7.11 van de wet ten bewijze dat het examen met goed gevolg is afgelegd;
  - o) het afgeven van een verklaring waarin in elk geval de tentamens zijn vermeld die door hem met goed gevolg zijn afgelegd in geval een student meer dan een tentamen met goed gevolg heeft afgelegd doch aan wie geen getuigschrift als bedoeld onder n) kan worden uitgereikt;
  - p) het nemen van maatregelen en het opleggen van sancties indien een student of extraneus fraudeert.

Artikel 2.3   Werkwijze

2.3.1   De examencommissie beslist bij gewone meerderheid van stemmen. Bij staking der stemmen geeft het oordeel van de voorzitter de doorslag.

2.3.2   Leden kunnen worden gemandateerd voor bepaalde taken. Dit wordt vastgelegd door de examencommissie.

2.3.3   Gemandateerde leden nemen besluiten op basis van de onderhavige R&R, de OER en eerder gevormd beleid. Zij leggen verantwoording af over hun handelen.⁵

2.3.4   Voor zover noodzakelijk legt de examencommissie de interne organisatie en werkwijze vast.

Hoofdstuk 3   Aanwijzing examinatoren

3.1.1   Voor de aanvang van elk studiejaar en verder zo vaak als dat noodzakelijk is wijst de examencommissie voor het afnemen van tentamens en het vaststellen van de uitslag daarvan examinatoren aan ⁶ en maakt dit schriftelijk bekend (*vgl. lid 4*).

---

⁴ Namelijk het namens het faculteitsbestuur uitbrengen van het (bindend) studieadvies als bedoeld in artikel 7.8b van de wet.

⁵ Dit kan bijvoorbeeld door overzichten van genomen besluiten te agenderen in een vergadering van de examencommissie.

⁶ Vgl. art. 7.12c WHW. Dit gebeurt in beginsel jaarlijks per generiek besluit volgens door de examencommissie

- 3.1.2 Een examinator beschikt over vakdeskundigheid en toetsdeskundigheid overeenkomstig de eisen genoemd in artikel 4.2.
- 3.1.3 De examencommissie kan externe examinatoren aanwijzen. Zij vergewist zich ervan dat deze examinatoren voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen. De externe examinatoren ontvangen een brief van de examencommissie waarin vermeld staat dat zij zijn aangewezen als externe examinator en voor welk tentamen zij aangewezen zijn.
- 3.1.4 De examencommissie maakt de aangewezen examinatoren bekend aan de studenten en betrokken medewerkers. *Zie de noot bij art. 3.1.1.*
- 3.1.5 De examencommissie kan een aanwijzing om gewichtige redenen ongedaan maken.
- 3.1.6 De examinatoren verstrekken de examencommissie de gevraagde inlichtingen. *[Art. 7.12c lid 2 WHW]*

Hoofdstuk 4 Toetsen - Tentamens

Artikel 4.1 Vorm van de tentamens ⁷

- 4.1.1 De (toets-)vorm van de tentamens is vastgelegd in de vakbeschrijvingen (vgl. art. 4.3 OER). In bijzondere gevallen kan de examencommissie in overleg met de examinator besluiten dat het tentamen in een andere vorm dan aangegeven zal plaatsvinden. De examinator maakt ten minste 25 werkdagen voor het afnemen van het tentamen bekend op welke wijze dit zal worden afgenomen.
- 4.1.2 De examencommissie kan op gemotiveerd verzoek van de student toestaan dat een tentamen op andere wijze wordt afgelegd dan in de OER is vastgelegd.

Artikel 4.2 Kwaliteitsborging van tentamens

- 4.2.1 Elk tentamen omvat een onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de student, alsmede de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek.
- 4.2.2 De vragen en opgaven van een tentamen zijn duidelijk en ondubbelzinnig en bevatten voldoende aanwijzingen voor de vereiste detaillering van de antwoorden.
- 4.2.3 Het tentamen is geschikt en dient uitsluitend om te onderzoeken of de student de kwaliteiten heeft verworven die tevoren als doel van de betrokken onderwijseenheid zijn vastgesteld en zijn vastgelegd in de OER.
- 4.2.4 Het tentamen is zo specifiek dat alleen de studenten die de stof voldoende beheersen de vragen goed kunnen beantwoorden. Het tentamen is afgestemd op het niveau van de onderwijseenheid.
- 4.2.5 De vragen en opgaven van het tentamen zijn representatief en/of zo evenwichtig mogelijk gespreid over de tentamenstof.
- 4.2.6 De vragen en opgaven van het tentamen hebben uitsluitend betrekking op de tevoren bekend gemaakte tentamenstof. Voor studenten is het vooraf duidelijk hoe en waarop ze beoordeeld worden.
- 4.2.7 Bij het ontwerpen en samenstellen van een tentamen worden tenminste twee examinatoren en/of docenten betrokken.
- 4.2.7a Tot de tentamenstof behoren de verplichte literatuur, het werkboek en hetgeen behandeld is tijdens hoorcollege, werkcollege en tijdens eventuele andere onderwijsvormen.
- 4.2.8 De duur van elk tentamen is zodanig dat de student redelijkerwijs voldoende tijd heeft om de vragen te beantwoorden en/of de opgaven te maken.
- 4.2.9 De beoordeling van schriftelijke toetsen geschiedt aan de hand van te voren schriftelijk vastgestelde normen. Onverminderd het bepaalde in artikel 4.8 van de OER, is het stuk waarin deze normen zijn vastgelegd, niet zondermeer openbaar – per vak wordt dit door de examinator vastgesteld.
- 4.2.10 De werkwijze rond de kwaliteitsborging van tentamens is vastgelegd door de examencommissie.
- 4.2.11 De examencommissie beoordeelt in ieder geval steekproefsgewijs de validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de tentamens. Het resultaat van de beoordeling wordt besproken met de

---

vastgestelde criteria.

Een lijst met examenbevoegde personen c.q. het register hiervan wordt (schriftelijk) bekend gemaakt voor allen die het aangaat.

⁷ Vgl. art. 4.3 master OER.

betrokken examiner of examinatoren.

- 4.2.12 De examencommissie kan tevens een onderzoek instellen naar de validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid van het tentamen wanneer evaluaties of resultaten hiertoe aanleiding geven.
- 4.2.13 Bij de in 4.2.10 en 4.2.11 bedoelde werkwijze en beoordeling kan de examencommissie zich laten bijstaan door deskundigen.

Artikel 4.3 Toegangseisen voor tentamens

- 4.3.1 De examiner vergewist zich ervan dat is voldaan aan de voorwaarden voor toelating tot het tentamen die in de OER zijn vastgelegd dan wel voortvloeien uit de wet of een universitaire regeling.
- 4.3.2 Toelating tot een tentamen kan aan voorwaarden verbonden zijn. Dit dient in de vakbeschrijving te zijn opgenomen. Voor praktische oefeningen en andere vakken waarbij de beoordeling (geheel of gedeeltelijk) plaatsvindt op grond van de voorbereiding van en de deelname aan het onderwijs – dat maar een keer per studiejaar wordt aangeboden – kan de examencommissie aanvullende of afwijkende regelingen treffen met betrekking tot de tweede tentamengelegenheid c.q. herkansing. Zo kan deelname aan de eerste tentamengelegenheid (van een onderwijseenheid) als voorwaarde gelden voor deelname aan de herkansingsopdracht(en). Hierbij kan bovendien als extra vereiste worden gesteld dat de student daarbij een bepaalde minimuminspanning moet hebben geleverd.
- 4.3.3 *[niet van toepassing]*
- 4.3.4 Een student is niet gerechtigd deel te nemen aan een tentamen wanneer hij niet voldoet aan de in de zogenoemde beperkte doorstroombepaling gestelde eisen. (Zie ‘verplichte volgorde onderwijseenheden’ in art 4.2 van de OER-en)
- 4.3.5 Een tentamen dat een student in strijd met het bepaalde in de voorgaande leden heeft afgelegd, is ongeldig.

Artikel 4.4 Data van de tentamens

- 4.4.1 De data waarop tentamens schriftelijk worden afgenomen worden namens de examencommissie vastgesteld en bekendgemaakt. Zie art. 4.1.4 OER.
- 4.4.2 Bij de vaststelling van de data en tijdstippen (zoals mede bedoeld in art. 4.1 van de OER-en) wordt zoveel mogelijk voorkomen dat tentamens in dezelfde fase van een opleiding (elkaar) overlappen.
- 4.4.3 Een student kan een verzoek indienen om een oplossing voor het samenvallen van twee tentamens op hetzelfde tijdstip, wanneer hij aan deze faculteit meer dan één masteropleiding en/of meer dan één afstudeerrichting van de masteropleiding Rechtsgeleerdheid volgt en uit elk van die studies een tentamen wil afleggen.^{8 + 9}
- 4.4.4 Een schriftelijk verzoek om een oplossing als bedoeld in lid 3 kan tot uiterlijk 20 werkdagen voor de betreffende tentamendatum worden ingediend¹⁰ – het dient te zijn gericht aan de Examencommissie van de desbetreffende (master-)opleiding en moet persoonlijk worden ingediend bij de studieadviseur. Onder verantwoordelijkheid van de Examencommissie kan, na overleg met de examinatoren, worden gekozen uit twee oplossingen:¹¹
- beide tentamens worden op dezelfde dag schriftelijk na elkaar afgenomen in dezelfde ruimte (waarbij studenten de ruimte niet tussentijds mogen verlaten).;
  - voor het ene tentamen wordt de schriftelijke tentamenkans op de bewuste datum gehandhaafd, voor het andere tentamen wordt aan de verzoekende student een

---

⁸ Een verzoek dient te zijn gericht aan de Examencommissie van de desbetreffende (bachelor-)opleiding en kan worden ingediend bij de studieadviseur - zie ook art. 4.4.4 de aanhef.

⁹ Deze bepaling heeft een heel ruime strekking. Deswege heeft de Examencommissie bij de toepassing van deze bepaling aangegeven dat bij de beoordeling van een verzoek tevens wordt betrokken de vraag of de overlap [enerzijds] te wijten is aan slechte planning van de student zelf en/of aan laks studiegedrag (zoals bij eerdere gelegenheden tentamenkansen onbenut laten en/of - zoals dat heet - ‘stuwmeren’ van tentamens creëert) en/of een student teveel tegelijk wil doen zonder dat kan worden aangegeven dat hij/zij dat aankan, dan wel [anderzijds] dat voor het verzoek goede, legitieme redenen zijn (waartoe ook behoort iemand die heeft aangetoond sneller te studeren dan, zoals dat heet, nominaal). Zie ook art. 4.4.4.

¹⁰ Tegelijkertijd dient de student zich in ieder geval ook op de reguliere, voor dat vak voorgeschreven wijze voor het tentamen aan te melden.

¹¹ Zie voor criteria bij de toepassing ook *de noot* bij art. 4.4.3.

tentamenkans geboden¹² op een andere datum die na overleg met die student wordt vastgesteld.

- 4.4.5 Van het bepaalde in het 4.4.1 kan worden afgeweken in geval van overmacht, na ontvangen advies van de opleidingscommissie en redelijkerwijze zoveel mogelijk rekening houdend met belangen van de studenten.
- 4.4.6 De data en tijdstippen voor mondelinge tentamens worden vastgesteld door de examinator.
- 4.4.7 Het bepaalde in 4.4.3 is zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing op tentamens/toetsen die anders dan schriftelijk of mondeling plaats vinden.

Artikel 4.5 Aanmelding [en terugtrekking] tentamens

- 4.5.1 Een tentamen kan niet worden afgelegd of het resultaat daarvan beoordeeld dan nadat de student zich voor deelneming heeft aangemeld op een wijze die is vastgesteld en bekendgemaakt door of namens de examencommissie.
- 4.5.2 In de volgende gevallen is een student, onverminderd andere gevallen, niet gerechtigd deel te nemen aan een tentamen:
- wanneer de aanmelding voor het tentamen niet op de voorgeschreven wijze heeft plaatsgevonden (vgl. 4.5.1);
  - wanneer hij niet op de juiste wijze is ingeschreven aan de Universiteit Leiden;
  - wanneer de examencommissie hem op grond van art. 6 lid 3 bij wege van ordemaatregel heeft uitgesloten van het deelnemen aan een tentamen.
- 4.5.3 Gedurende de periode waarin aanmelding voor een tentamen mogelijk is, is terugtrekking op dezelfde wijze toegestaan.
- 4.5.4 Het hoofd van het onderwijsinformatiecentrum draagt zorg voor publicatie van de aanmeldingsregels en aanmeldingsprocedures.¹³

Artikel 4.6 Het afnemen van de tentamens – orde tijdens een tentamen

- 4.6.1 De betrokken examinator of examinatoren dragen er zorg voor dat ten behoeve van de schriftelijke tentaminering zo nodig surveillanten worden aangewezen die erop toezien dat het tentamen in goede orde verloopt.
- 4.6.2 De student dient zich op verzoek van de surveillant dan wel van of vanwege de examinator deugdelijk te legitimeren met zijn studentenkaart in combinatie met een geldig paspoort, rijbewijs of ander identiteitsbewijs.
- 4.6.3 Studenten worden tot uiterlijk één uur na de vastgestelde aanvangstijd toegelaten tot de ruimte waarin het tentamen wordt afgenomen en kunnen niet eerder dan een uur van aanvang van het tentamen het afleggen daarvan beëindigen.
- 4.6.4 Communicatieapparatuur, waaronder mobiele telefoons, smart watches en andere telecommunicatie-apparaten, dient gedurende het afnemen van het tentamen te zijn uitgeschakeld én buiten bereik van de student te zijn. Andere elektronische apparatuur mag niet worden gebruikt dan met toestemming van de examinator.
- 4.6.5 De student is verplicht de aanwijzingen van de examencommissie dan wel de examinator die voor de aanvang van het tentamen zijn gepubliceerd, alsmede aanwijzingen die tijdens en onmiddellijk na afloop van het tentamen door of vanwege de examencommissie of de examinator worden gegeven, op te volgen.
- 4.6.6 Indien de student een of meer aanwijzingen als bedoeld in de artikelen 4.6.2 t/m 4.6.5 niet opvolgt, dan kan hij door de examinator worden uitgesloten van de verdere deelname aan het desbetreffende tentamen.¹⁴ De uitsluiting heeft tot gevolg dat het tentamen beoordeeld wordt met het cijfer 1. Voordat de examinator een besluit tot uitsluiting neemt, geeft hij de student de gelegenheid een korte verklaring te geven. Vgl. hfdst. 6 (fraude, onregelmatigheid en plagiaat – ordemaatregelen)
- 4.6.7 De examinator stelt de examencommissie zo spoedig mogelijk schriftelijk in kennis van een

---

¹² De wijze waarop dat tentamen wordt afgenomen is ter prudentie van de examinator en hoeft niet identiek te zijn aan de vorm van het zogenoemde reguliere tentamen; indien een vak zich daartoe leent mag dat ook bijvoorbeeld een mondeling tentamen en/of een opdracht zijn.

¹³ Zie voor de regeling aanmelding tentamens:

<http://www.law.leidenuniv.nl/studenten/algemenestudentenzaken/regelingen/regels-werkgroepen-en-tentamens.html>

¹⁴ Vgl. art. 6.2.

maatregel genomen op grond van het bepaalde in 4.6.6.

Artikel 4.7 Mondelinge tentamens & bepalingen mbt. onderwijseenheden

4.7.1 Mondelinge tentamens

- 4.7.1.1 Mondeling wordt niet meer dan één persoon tegelijk getentamineerd, tenzij de examinator anders heeft bepaald. (vgl. artikel 4.4 van de OER)
- 4.7.1.2 Tentaminering van een onderwijseenheid kan in groepsverband plaatsvinden (vgl. art. 4.4.1 OER; zie over beoordeling art. 4.3.6 OER).
- 4.7.1.3 Bij een mondeling tentamen zijn bij voorkeur twee docenten aanwezig. Is dat het geval, dan maakt één van de twee docenten tijdens het tentamen daarvan korte notities, dat wil zeggen dat puntsgewijs wordt vermeld welke onderwerpen aan de orde komen, waarbij – bijvoorbeeld met een plus of min – wordt aangegeven of de student deze onderwerpen voldoende beheerst. Is bij het mondelinge tentamen slechts één docent aanwezig, dan wordt, naast het maken van notities, van het tentamen een bandopname gemaakt. De notities en/of de eventuele opname worden gedurende drie maanden door de examinator bewaard.

4.7.2 Scriptie (Vgl. art. 3.1 en art 3.3.2 OER)

- 4.7.2.1 Omdat een master - en binnen een master een afstudeerrichting - een afgeronde, zelfstandige opleiding is en toegesneden is op een gespecialiseerd (rechts-)gebied, dient een student *bij iedere* master/afstudeerrichting een scriptie te schrijven die ligt *binnen het rechtsgebied* van die master/afstudeerrichting.¹⁵
- [NB De scriptie sluit bij voorkeur zo veel mogelijk aan bij de aan die master/ afstudeerrichting gerelateerde onderzoekprogramma's.]
- 4.7.2.2 Een student die meer dan één master en/of meer dan één afstudeerrichting volgt, dient evenzoveel scripties te schrijven als dat er masters of afstudeerrichtingen worden gevolgd. Met betrekking tot scripties worden bij masters en/of afstudeerrichtingen geen vrijstellingen verleend.

Uitgaande van een student die twee masters/afstudeerrichtingen volgt, worden daarbij de volgende *nadere richtlijnen* aangehouden (deze gelden tussen de afstudeerrichtingen binnen masters en tussen de zes masters):

- een student dient twee scripties te schrijven;
  - indien het onderwerp zich daartoe leent* mag een student een gecombineerde** scriptie schrijven (van 20 erts)***;
- Bij Criminologische masters en afstudeerrichtingen mag een student géén zogenoemde gecombineerde scriptie (van 40 erts) schrijven;
- indien het onderwerp zich daartoe leent* mag een student een tweede scriptie schrijven met inhoudelijk hetzelfde thema of onderwerp van de eerste scriptie, toegespitst op het rechtsgebied van die tweede master of afstudeerrichting.

---

¹⁵ De redenen die aan deze artikelen ten grondslag liggen zijn bij het in het leven roepen van de master-opleidingen zo geformuleerd door het Onderwijsbestuur en het Faculteitsbestuur:

“Elke master(richting) zijn eigen scriptie

In de besluitvorming rond de nieuwe masters zit een element waarvoor wij extra aandacht vragen: elke masters of masterrichting wordt afgesloten met een scriptie in de desbetreffende richting. Dus geen vrijstellingen meer in gevallen waarin studenten afstuderen in twee of meer afstudeerrichtingen, zoals thans het geval is. De faculteit heeft hiervoor twee argumenten.

1) (...) De nieuwe masters/afstudeerrichtingen vormen elk voor zich een afgeronde opleiding zoals blijkt uit de ‘rode draad’ en uit de koppeling aan de onderzoekprogramma’s van het Meijers Instituut. In onze nieuwe masters benadrukt de faculteit het belang dat de master/afstudeerrichting voldoende die kleur en inhoud van de gekozen richting (strafrecht, burgerlijk recht enz.) behoudt. Dat is immers de richting waarmee men zich later in de beroepspraktijk presenteert. Een vrije keuze van de richting waarin de scriptie wordt geschreven staat daarmee op gespannen voet.

2) Het was tot voor 2005 in een aantal gevallen wel erg eenvoudig om in twee afstudeerrichtingen af te studeren. Een veel gekozen combinatie is bedrijfs+civiel. De vrijstelling van een tweede scriptie droeg sterk bij aan het gemak twee richtingen te doen. Voldoende dient waargemaakt te worden dat men echt twee richtingen heeft gestudeerd. (...)”

Nadere toelichting op en jurisprudentie bij art. 4.7.2:

* Bijvoorbeeld: een student die als onderwerp heeft ‘onrechtmatig verkregen bewijs’ en die bij dat onderwerp zowel een gecombineerde scriptie kan schrijven als achtereenvolgens bij twee afstudeerrichtingen hierover een scriptie kan schrijven (bv. civielrechtelijk en staats- en bestuursrechtelijk of strafrechtelijk).

De vraag of c.q. welk onderwerp zich daartoe leent, wordt bepaald door de examinator.

** Bij een gecombineerde scriptie begeleiden twee examinatoren van de twee onderwijsstaven van de desbetreffende afstudeerrichtingen de scriptie en zij beiden bepalen het eindcijfer.

*** De Examencommissie master Rechtsgeleerdheid heeft in reactie op vragen naar aanleiding van art. 4.7.2.2 de navolgende nadere toelichting gegeven:

- het uitgangspunt blijft dat voor iedere afstudeerrichting van de masteropleiding Rechtsgeleerdheid een scriptie van 10 ects wordt geschreven.

In bijzondere gevallen is een gecombineerde scriptie mogelijk van 20 ects voor twee specialisaties. Aspecten van (de inhoud en thematiek van) ieder van de twee specialisaties vormen een wezenlijk onderdeel van de scriptie.

Twee docenten (uit iedere specialisatie één) dienen het voorstel van de student goed te keuren, de student te begeleiden, en borg te staan voor het feit dat de scriptie ook de 20 ects behelst. Ten einde de uniformiteit te handhaven en de zwaarte (c.q. het niveau of, in termen van het Kaderdocument ‘Leids Universitair Register Opleidingen’: de abstracte structuur) van de scriptie te waarborgen, verleent de voorzitter van de examencommissie via één van de studieadviseurs aan het door de student opgestelde plan na de instemming van de twee docenten zijn goedkeuring. De twee docenten beoordelen gezamenlijk de scriptie en bepalen gezamenlijk het eindcijfer.

- Indien een student een gecombineerde scriptie van 20 ects schrijft worden er twee examenbriefjes van 10 ects uitgeschreven met op de onderscheiden briefjes de vaknaam van de desbetreffende opleiding c.q. master of specialisatie.¹⁶

4.7.3 Begeleiding van een scriptie buiten de (Leidse rechten-)faculteit

4.7.3.1 Met inachtneming van de regels zoals die zijn vastgelegd in art. 4.7.2, kan een student ook een master- of afstudeerrichtingscriptie, die een onderdeel vormt van een examen, schrijven bij een buitenlandse universiteit dan wel bij een (andere) Nederlandse universiteit.

4.7.3.2 In beide situaties moet vooraf zowel de goedkeuring van het onderwerp als de eindbeoordeling - en daarmee dus (in ieder geval) een (gedeelte) van de begeleiding - in handen zijn van een examinator van de Leidse rechtenfaculteit. De examencommissie wijst binnen de faculteit een examinator aan die bij de goedkeuring betrokken is en de uitslag van de scriptie vaststelt.

In ieder geval wordt geen toestemming c.q. goedkeuring verleend wanneer een examinator van oordeel is dat de begeleiding buiten de faculteit niet met voldoende waarborgen is omkleed ten aanzien van de kwaliteit van de scriptie.

Nadere toelichting: Deze bepaling sluit vanzelfsprekend niet uit dat een student bij zijn scriptie inhoudelijk (en feitelijk) wordt begeleid door een examinator van een andere Nederlandse universiteit dan wel dat een student zijn scriptie in het buitenland schrijft en dat hij bij een verblijf aldaar door een collega van een buitenlandse universiteit wordt begeleid. Maar het onderwerp, de scriptie en de beoordeling van het eindproduct dient aan Leidse criteria te voldoen. De examinator van de Leidse faculteit is, met als uitgangspunt de bevindingen van de docent bij de andere universiteit, (eind-)verantwoordelijk voor de beoordeling en de vaststelling van het cijfer en hij ondertekent het tentamenbriefje.

4.7.4 Het volgen van meer dan één afstudeerrichting Rechtsgeleerdheid – het vak ‘Interactie tussen rechtssystemen’

4.7.4.1 Een student, die naast een afstudeerrichting van de masteropleiding Rechtsgeleerdheid een tweede afstudeerrichting van de masteropleiding Rechtsgeleerdheid volgt, krijgt in die tweede opleiding c.q.

---

¹⁶ Er wordt dus niet één briefje van 20 ects afgegeven omdat dit tot gevolg zou hebben dat het op het diploma dan lijkt alsof een student 70 ects heeft behaald in plaats van de vereiste en behaalde 60 ects van een curriculum per master of afstudeerrichting.

afstudeerrichting geen vrijstelling voor het vak 'Interactie tussen rechtssystemen - rechtshandhaving' of 'Interactie tussen rechtssystemen - rechtsvinding'.

Toelichting Examencommissie Rechtsgeleerdheid:

Tussen deze twee vakken c.q. varianten van het integratievak 'Interactie tussen rechtssystemen' moet door een student bij iedere afstudeerrichting/specialisatie van de masteropleiding Rechtsgeleerdheid gekozen worden. Er wordt geen vrijstelling gegeven indien een student een tweede afstudeerrichting volgt. Immers, het uitgangspunt is dat iedere masteropleiding een zelfstandige volwaardige opleiding is en dat niet, zoals vroeger bij de 'oude stijl'-opleidingen, bij (het volgen van) meerdere opleidingen steeds maar vrijstellingen gegeven moeten worden. Evenzo wordt bij de masters ook geen vrijstelling voor de scriptie gegeven als men een tweede master volgt (zie art. 4.7.2.2). Dat wil zeggen dat indien een student in zijn eerste afstudeerrichting voor de variant 'rechtshandhaving' heeft gekozen, hij in de tweede afstudeerrichting de variant 'rechtsvinding' moeten afleggen – en omgekeerd.

4.7.4.2 Mogelijke ontheffing van het vak 'Interactie tussen rechtssystemen' bij de masteropleiding Rechtsgeleerdheid ¹⁷

(voor instroom-studenten met een niet-juridische achtergrond)

Er is één categorie studenten waarbij er sprake van kan zijn dat zij het vak Interactie tussen rechtssystemen niet behoeft te volgen. Dit na toestemming c.q. ontheffing van de Examencommissie en met bijbehorende vervanging door een specifiek ander vak. Het betreft: (Nederlandse – zie noot 17) studenten met een niet-juridische achtergrond.

Verzoeken dienen bij de Examencommissie te worden ingediend onder opgaaf van redenen en met vermelding van het vak dat een student vervangend wil worden. Een dergelijk vak moet in beginsel minimaal niveau 500 hebben.

4.7.5 **De master c.q. afstudeerrichtingen Rechtsgeleerdheid - voorwaarden voor het in het buitenland volgen van een onderwijseenheid c.q. verplicht vak uit het Leidse curriculum**

De examencommissie kan een student voor maximaal 10 erts in de gelegenheid stellen juridische * vakken in het buitenland af te leggen. (dat wil zeggen (ter grootte van) een vak van 10 erts of twee vakken van 5 erts).

Daartoe moet een student schriftelijk en gemotiveerd een duidelijke omschrijving van inhoud en eindtermen van het desbetreffende onderwijs/vak voorleggen aan de verantwoordelijk docent.

Deze docent geeft vervolgens schriftelijk een met reden omklede reactie op de vraag of het in het buitenland af te leggen vak van zodanig niveau en zwaarte is dat dit het vak in het curriculum waarvoor hij in de masteropleiding verantwoordelijk is, kan vervangen.

Vervolgens beslist (de voorzitter van de) examencommissie op het verzoek.

De Examencommissie geeft de beslissing door aan het Bureau voor Internationaal Onderwijs/ Office for International Education en aan het Onderwijs Informatie Centrum.

* NB Achterliggende notie: vakken die betrekking hebben op het zogenoemde civiel effect komen niet in aanmerking voor de onderhavige bepaling.

Artikel 4.8 (Recht op) Individuele herkansing

4.8.1 Een student die de eindversie van de scriptie heeft ingeleverd waarvan de scriptiebegeleider kan

---

¹⁷ Het Onderwijsbestuur heeft in de vergaderingen van het Onderwijsbestuur van 3 juli en 12 oktober 2007 (als invulling van artikel 3.1 van de OER-en, zijnde de onderwijseenheden c.q. het onderwijsprogramma) besloten dat er sprake van kan zijn dat bepaalde studenten het vak Interactie tussen rechtssystemen bij de masteropleiding Rechtsgeleerdheid niet behoeven te volgen na toestemming c.q. ontheffing van de Examencommissie en met bijbehorende vervanging door een specifiek ander vak.

Het betreft doorgaans (Nederlandse*) studenten die zijn toegelaten tot bepaalde afstudeerrichtingen van de master Rechtsgeleerdheid met bijvoorbeeld een diploma politicologie of internationale betrekkingen en andere studenten die vanwege de niet-/minder-juridische vooropleiding meer voordeel kunnen hebben van een specifiek ander vak dan Interactie tussen rechtssystemen.

* Voor buitenlandse studenten zijn al Engelstalige vakken verplicht optioneel opgenomen in de curricula van de afstudeerrichtingen 'European Law' en 'Public International Law' van de master Rechtsgeleerdheid als alternatief/variant voor het vak Interactie tussen rechtssystemen.

aangeven dat het in de lijn der verwachting ligt dat de scriptie een voldoende zal krijgen en waarbij de student op één vak na het mastercurriculum heeft behaald en waarbij hij/zij ten minste vier maanden zou moeten wachten op de eerstvolgende tentamenkans voor het laatste onderdeel van het verplichte curriculum waarvoor hij ten minste eenmaal een vijf heeft behaald, heeft recht op een eerdere individuele herkansing van dat vak. Bij deze regeling wordt de periode 1 juli tot half augustus niet in de berekening meegenomen.¹⁸

Deze bepaling geldt niet voor onderwijseenheden (vakken) die zijn aangeduid als 'Privatissimum' en/of 'Practicum' zoals bedoeld in art. 4.1.1 van de OER-en.

4.8.3 Indien de student toestemming heeft voor een individuele herkansing, dient hij/zij binnen een week een afspraak te maken voor het afleggen van het tentamen via het secretariaat van het desbetreffende vak.

4.8.4 Terugtrekking voor een tentamen waaraan een student deelneemt op grond van een individuele herkansing of een bijzondere regeling dient te geschieden bij de examinerator of bij het secretariaat van het departement of afdeling waaraan de examinerator verbonden is. Terugtrekking dient te geschieden ten minste 24 uur voordat het tentamen zou worden afgelegd.

Wanneer een student in strijd handelt met het voorgaande lid, vervalt voor hem de bijzondere regeling.

Artikel 4.9 Beoordeling tentamens [vgl. art. 4.6 OER]

4.9.1 Een student heeft een tentamen met goed gevolg afgelegd als hij hiervoor ten minste het cijfer 6 heeft behaald. De examinerator dient de cijfers 5,50 t/m 5,99 af te ronden naar een 6, de cijfers 5,01 t/m 5,49 naar een 5.*

* De examencommissie heeft beslist dat de examinerator kan bepalen dat een student die voor een tentamen een cijfer heeft gehaald dat lager is dan een zes dat tentamen niet opnieuw mag afleggen. Dit kan het geval zijn bij onderdelen van het examenprogramma van de opleiding waarvan het resultaat door middel van twee of meer deeltentamens wordt vastgesteld, als deze samen tot een voldoende eindcijfer leiden.

4.9.2 Bij het vaststellen van de uitslag van de tentamens, waarvan de uitslag wordt uitgedrukt in cijfers, wordt alleen gebruik gemaakt van hele cijfers op een schaal van 1 t/m 10, waarbij de afronding geschiedt op de rekenkundig gebruikelijke manier (dat wil zeggen: X,0 t/m X,49999 wordt X; X,5 t/m X,99999 wordt X+1).

4.9.3 In afwijking van artikel 4.9.2 kan de beoordeling van de scriptie in hele of halve cijfers¹⁹ plaatsvinden.²⁰

4.9.4 Twee examineratoren beoordelen het eindwerkstuk onafhankelijk van elkaar. Als zij in eerste instantie een verschillend cijfer geven, treden zij daarover met elkaar in overleg.

4.10.1 Opnieuw afleggen van tentamens

4.10.1.1 Tentamens die met goed gevolg zijn afgelegd en die hun geldigheid hebben behouden mogen niet opnieuw afgelegd worden.

Hiervan kan bij hoge uitzondering worden afgeweken door de examencommissie op verzoek van een student op grond van zwaarwegende belangen voor die student.²¹ In geval van afwijking komt

---

¹⁸ Indien een student - die zich in de situatie bevindt zoals in deze bepaling geschetst - een gelegenheid heeft om volgens het reguliere rooster een tentamen af te leggen, moet hij/zij van die mogelijkheid gebruik maken. Indien een student van die gelegenheid zonder geldige reden geen gebruik maakt en (dan wel "om") kort daarna een recht op een individuele herkansing aan te vragen, kan de Examencommissie beslissen dat de student eerst het onderwijs van het desbetreffende vak (weer) moet volgen.

¹⁹ Halve cijfers mogen worden gegeven vanaf het cijfer 6 en onder het cijfer 5 (derhalve alleen niet tussen de 5 en 6; het cijfer 5½ mag dus niet). De beoordeling van scripties dient door de examinerator direct in een heel of half cijfer te worden uitgedrukt. Er mogen bij het OIC dus geen cijfers worden aangeleverd in decimalen die nog weer moeten worden afgerond.

²⁰ De mogelijkheid voor halve cijfer bij scripties geldt m.i.v. 1 sept. 2012; er komt geen onderscheid tussen studenten die vóór, op of na 1 sept. 2012 met een opleiding zijn begonnen. Er is derhalve geen overgangsregeling nodig.

²¹ De zwaarwegende belangen moeten door een student in zijn/haar verzoek worden aangedragen. Wanneer en waarom er in een casus wel/niet sprake is van dergelijke belangen wordt casuïstisch vastgesteld.

in alle gevallen het later behaalde cijfer in plaats van het eerder behaalde; in geval van een cijfer onvoldoende is er geen recht op een individuele herkansing conform art. 4.8.

- 4.10.1.2 Wanneer in strijd met lid 1 is gehandeld, beschouwt de examencommissie de tweede uitslag als niet bestaand.

4.10.2 Geldigheidsduur van tentamens (zie art. 4.7 OER)

De geldigheidsduur van met goed gevolg afgelegde tentamens die in de OER is vastgelegd kan op verzoek van de student door de examencommissie telkens maximaal met één jaar worden verlengd indien er sprake is van individuele, bijzondere omstandigheden van al dan niet persoonlijke aard en voldaan is aan door de examencommissie gestelde criteria of eisen en daarnaast de leerdoelen van de onderwijseenheid niet ingrijpend zijn veranderd.

4.11 Inzage en nabespreking (zie ook art. 4.8 OER)

- 4.11.1 Gedurende de in de OER genoemde termijn kan kennis worden genomen van de vragen en opdrachten van het desbetreffende tentamen, alsmede de normen aan de hand waarvan de beoordeling heeft plaatsgevonden. De vragen en opgaven kunnen éénmaal op een door de examencommissie of examiner aan te wijzen locatie worden ingezien. Er mogen in beginsel geen kopieën van de vragen en opgaven worden gemaakt.
- 4.11.2 Algemeen uitgangspunt is dat indien tien of meer examinandi tegelijkertijd schriftelijk zijn getentamineerd, dan de examiner een collectieve nabespreking houdt op een door hem vast te stellen plaats en tijdstip.

4.12 Vrijstelling van het afleggen van tentamens en van deelneming aan praktische oefeningen (zie art. 4.9 OER)

- 4.12.1 Een verzoek om vrijstelling van het afleggen van een of meer tentamens dan wel van de verplichting tot deelneming aan een of meer praktische oefeningen als bedoeld in de OER wordt door de student schriftelijk en met redenen omkleed ingediend bij de examencommissie.
- 4.12.2 Als een student een onderdeel c.q. onderwijseenheid heeft behaald bij een andere opleiding - van de eigen of van een andere faculteit of instelling - en de examencommissie verleent op verzoek van de student voor dit vak een volledige vrijstelling, dan wordt hiervoor geen judicium/cijfer toegekend maar het predicaat "vrijstelling".
- 4.12.3 In geval van gedeeltelijke vrijstelling wordt onder verantwoordelijkheid van de examencommissie bepaald of voor het gehele vak het predicaat "vrijstelling wordt verleend" dan wel één cijfer wordt vastgesteld. Afhankelijk van de aard, hoedanigheid en de inhoud van het vak en de plaats daarvan in het curriculum en van het gedeelte waarvoor vrijstelling wordt verleend en het gedeelte waarover nog tentamen moet worden afgelegd, wordt per individuele casus bezien of het predicaat vrijstelling wordt verleend dan wel een cijfer wordt gegeven alsmede hoe in het laatste geval het cijfer wordt samengesteld. Als algemene regel geldt dat een student in ieder geval voor zowel het onderdeel waarvoor vrijstelling is verleend als het onderdeel waarover tentamen moet worden afgelegd een voldoende moet hebben behaald.

4.13 Bewaartermijnen

- 4.13.1 Het tentamen (incl. de eventueel zgn. model-/standaard antwoorden) en de in het kader van dit tentamen gemaakt werk (antwoorden, papers etc.) worden bewaard gedurende een termijn van zes²² respectievelijk twee jaar.
- 4.13.2 De scriptie van een student wordt, inclusief beoordelingsformulier, gedurende een termijn van zeven jaar bewaard.²³
- 4.13.3 De besluiten van de examencommissie alsmede de uitslagen van afgelegde tentamens en examens worden deugdelijk geregistreerd. Tot de geregistreerde gegevens hebben uitsluitend diegenen toegang die daartoe door de examencommissie zijn gemandateerd.

---

²² Deze termijn is langer dan 2 jaar i.v.m. de onderwijsvisitaties.

²³ In geval van en schriftelijke én een elektronische versie behoeft alleen de schriftelijke versie bewaard te worden.

5. Examens en getuigschriften ²⁴

5.1 Het afleggen van het examen

In afwijking van en/of in aanvulling op artikel 4.10.1 van de OER kan de examencommissie bepalen dat het examen tevens omvat een door haar zelf te verrichten onderzoek als bedoeld in 4.2.1 van de onderhavige R&R. (Zie ook art. 4.10.2 OER.)

5.2 Geen compensatie

Er kan geen compensatie plaatsvinden. Ieder tentamen van het examen moet met goed gevolg zijn afgelegd.

5.3 Goedkeuring van examenprogramma's

Een verzoek tot goedkeuring van een examenprogramma als bedoeld in artikel 7.3d van de wet dient schriftelijk en gemotiveerd bij de examencommissie te worden ingediend. ²⁵

5.4 Getuigschrift en diplomasupplement

5.4.1 Ten bewijze dat het examen met goed gevolg is afgelegd, wordt door de examencommissie, nadat het College van Bestuur heeft verklaard dat aan de procedurele eisen voor de afgifte is voldaan, een getuigschrift uitgereikt. Op dit getuigschrift worden de gegevens vermeld als omschreven in artikel 7.11, tweede lid, van de wet. ²⁶

5.4.2 Het getuigschrift wordt opgesteld in het Nederlands of het Engels en in het Latijn. Het getuigschrift wordt namens de examencommissie ondertekend met een zogenoemde natte handtekening door tenminste een van de leden van de examencommissie. ²⁷

5.4.3 De examencommissie voegt aan een getuigschrift van het met goed gevolgd afgelegde afsluitend examen een diplomasupplement toe. Het supplement heeft tot doel inzicht te verschaffen in de aard en de inhoud van de afgeronde opleiding, mede met het oog op internationale herkenbaarheid van opleidingen. Het Leids diplomasupplement voldoet aan het Europese overeengekomen standaardformaat.

5.4.4 Degene die meer dan een tentamen met goed gevolg heeft afgelegd en aan wie geen getuigschrift als bedoeld in 5.4.1 kan worden uitgereikt, ontvangt desgevraagd een door de examencommissie af te geven verklaring waarin in elk geval de tentamens zijn vermeld die door hem met goed gevolg zijn afgelegd.

5.5 Examenjudicium

5.5.1 De examencommissie verbindt aan de uitslag van het examen een eindoordeel over de verrichtingen van de geëxamineerde. Dit oordeel is gebaseerd op het gemiddelde van de cijfers die zijn behaald voor de tot het examen behorende onderwijseenheden gewogen naar studielast. ²⁸

5.5.2 De examencommissie verleent het predicaat „cum laude” dan wel “summa cum laude” in overeenstemming met hetgeen daaromtrent in de OER is bepaald. (Vgl. art. 4.12 OER).

5.6 Bewaartermijnen

De uitslagen van examens zijn openbaar. De examenregisters waarin de uitslagen van de examens zijn vermeld worden voor altijd bewaard.

---

²⁴ Vgl. art. 7.10 en 7.11 WHW.

²⁵ Overeenkomstig artikel 7.3d van de WHW (‘vrij onderwijsprogramma in het wetenschappelijk onderwijs’). Het beleid van de Examencommissies is geformuleerd in de notitie ‘Vrij (onderwijs-)programma: uitgangspunten en voorwaarden’ van oktober 2005.

²⁶ Op een van het diploma deel uitmakende bijlage, het diplomasupplement, worden de tot het examen behorende onderdelen vermeld. Daarenboven worden vermeld de niet tot het examen behorende onderdelen waarin, voordat over de uitslag van het examen is beslist, de student op zijn verzoek en met goed gevolg is geëxamineerd.

²⁷ Een ‘natte handtekening’ is een handtekening met zogenoemde lichtvaste inkt.

²⁸ Ten behoeve van de vaststelling van het judicium dat wordt vermeld op het diplomasupplement wordt een eindcijfer berekend. Dit gebeurt door de cijfers van alle examenonderdelen, per onderdeel vermenigvuldigd met het overeenkomstige aantal ects-punten, bij elkaar op te tellen; het totaal wordt gedeeld door het totale aantal ects-punten van alle examenonderdelen. [vgl. art 4.10 OER-en]

5.7 Uitsluiting van de opleiding of bepaalde onderdelen daarvan ²⁹

(ongeschiktheid uitoefening beroep)

- 5.7.1 Als een student door zijn gedragingen of uitlatingen blijkt heeft gegeven van ongeschiktheid voor de uitoefening van een of meer beroepen waartoe de door hem gevolgde opleiding hem opleidt, dan wel voor de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening, dan brengt de examencommissie desgevraagd advies uit aan het College van Bestuur omtrent de weigering dan wel het beëindigen van de inschrijving van de betrokken student voor de opleiding.
- 5.7.2 Indien de student, bedoeld in artikel 5.3 en/of artikel 5.7.1, is ingeschreven voor een andere opleiding en daarbinnen het onderwijs volgt van een afstudeerrichting die overeenkomt met of gelet op de praktische voorbereiding op de beroepsuitoefening verwant is aan de opleiding waarvoor de inschrijving met toepassing van artikel 7.42a, eerste lid, van de wet is beëindigd, dan brengt de examencommissie desgevraagd advies uit aan het College van Bestuur of het de student kan worden toegestaan die afstudeerrichting of andere onderdelen van die opleiding te volgen.
- 5.7.3 De examencommissie brengt een advies als bedoeld in 5.7.1 of 5.7.2 uit binnen tien werkdagen nadat daarom door het College van Bestuur is verzocht.

6 Fraude, onregelmatigheid en plagiaat

6.1 Meegebrachte teksten, wetteksten

- 6.1.1 Wanneer een student bij het afleggen van een tentamen gebruik mag maken van een door hem meegebrachte tekst mag deze tekst geen aantekeningen bevatten. ³⁰
- 6.1.2 Onder aantekeningen in de zin van het vorige lid worden niet verstaan:
- onderstrepingen, arceringen en markeringen met fluorescerende stift;
  - verwijzingen naar wetsartikelen;
  - verwijzingen naar jurisprudentie en andere literatuur, mits dit expliciet voor een bepaald tentamen is toegestaan;
  - randwoorden die door de uitgever van een wetgevingsbundel zijn aangebracht.
- 6.1.3 De voorgaande leden zijn van overeenkomstige toepassing op een door een student meegebrachte wettekst waarvan c.q. voor zover hij daarvan bij het afleggen van een tentamen gebruik mag maken.

6.2 Door de examiner te treffen ordemaatregelen ³¹

- 6.2.1 In geval van een onregelmatigheid of fraude of verstoring van de orde tijdens een tentamen kan de examiner een student onmiddellijk uitsluiten van verdere deelneming aan het tentamen. De examiner kan voorwerpen die de student bij zich heeft en die van belang kunnen zijn voor de beoordeling van de onregelmatigheid of fraude onder zich nemen.
- 6.2.2 Een student is verplicht voorwerpen die hij bij zich heeft en die van belang kunnen zijn voor de beoordeling van een onregelmatigheid of fraude, op verzoek van de examiner ten behoeve van die beoordeling aan de examiner af te staan. De student krijgt de ingenomen voorwerpen binnen een redelijke termijn terug.
- 6.2.3 Indien de examiner, onverminderd het bepaalde in de lid 1 van dit artikel, van mening is dat naar aanleiding van een geconstateerde onregelmatigheid of fraude ten aanzien van een student een ordemaatregel, anders dan onmiddellijke uitsluiting van verdere deelneming aan het tentamen, dient te worden uitgesproken, dan neemt hij contact op met de examencommissie.
- 6.2.4 De examiner is verplicht onregelmatigheden en fraude te melden bij de de examencommissie.

6.3 Door de examencommissie te treffen ordemaatregelen en sancties bij onregelmatigheden en fraude

- 6.3.1 In geval van een onregelmatigheid of fraude bij een tentamen of praktische oefening kan de

---

²⁹ Vgl. art. WHW en art. 26 'Reglement van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid'.

³⁰ Dit geldt ook voor de zogenoemde tabjes die zijn aangebracht door uitgevers of die door hen worden verstrekt om aan te brengen in de wetbundel – die mogen alleen de informatie bevatten zoals aangebracht door de uitgever. Daarop of daarin mag geen andere informatie zijn aangebracht.

³¹ NB Zie ook art. 4.6 over 'de orde' (en eventuele maatregelen) tijdens een tentamen.

examencommissie de examiner, de student, surveillanten en anderen horen.

- 6.3.2 De ordemaatregelen die de examencommissie kan uitspreken zijn:
- a. het vervallen verklaren van de uitslag van het tentamen;
  - b. een cijfer 1 vaststellen;
  - c. het uitsluiten van het deelnemen aan het tentamen ten aanzien waarvan de onregelmatigheid of fraude is geconstateerd voor de duur van ten hoogste één jaar, en/of het uitsluiten van het deelnemen aan één of meer tentamens voor de duur van ten hoogste één jaar, en/of het uitsluiten van het deelnemen aan onderwijs, tentamens en examen van één of meer door de faculteit verzorgde opleidingen voor de duur van ten hoogste één jaar. Vakken en tentamens die in de periode van uitsluiting aan een andere faculteit of een andere instelling van hoger onderwijs met goed gevolg zijn afgelegd (waaronder mede worden begrepen werkstukken, papers en scripties die met goed gevolg zijn afgerond) kunnen op generlei wijze deel uitmaken van het examen van de opleiding.
  - d. Bij ernstige fraude kan het instellingsbestuur op voorstel van de examencommissie de inschrijving voor de opleiding van de betrokken student definitief beëindigen.³²

6.4 Nadere bepaling (c.q. nadere informatie) van de verhouding tussen de door de examiner en de examencommissie te treffen ordemaatregelen bij onregelmatigheid of fraude

6.4.1.1 Wanneer een onregelmatigheid* of fraude er vooral in bestaat dat de ordentelijke gang van zaken tijdens een tentamen wordt verstoord, volstaat de examiner er in het algemeen mee de student van het tentamen te verwijderen en uit te sluiten van verdere deelneming aan het tentamen. De examiner neemt het tentamenwerk van de student niet in, zodat niet gezegd kan worden dat de student aan het tentamen heeft deelgenomen. De examiner geeft de student geen cijfer.

6.4.1.2 Wanneer een onregelmatigheid of fraude niet vooral daarin bestaat dat de ordentelijke gang van zaken tijdens het tentamen wordt verstoord*, staan voor de examiner twee wegen open:

a. de examiner kan de fraude of onregelmatigheid zelf afdoen door als uitslag van het tentamen het cijfer één vast te stellen; **

b. de examiner kan de examencommissie vragen een ordemaatregel uit te spreken. Wanneer de examiner hiertoe overgaat, kan hij overigens ook in dit geval zelf als uitslag van het tentamen het cijfer één vaststellen: de door de examencommissie uit te spreken ordemaatregelen hebben dan een aanvullend karakter.

* Voorbeelden

a: de onregelmatigheid of fraude bestaat uit aantekeningen in een wetboek of andere tekstenbundel waarvan de student tijdens het tentamen gebruik mocht maken. De examiner zal in het algemeen de examencommissie vragen een ordemaatregel uit te spreken, wanneer hij van mening is dat de onregelmatigheid of fraude zo ernstig is dat de examencommissie niet slechts de uitslag van het desbetreffende tentamen vervallen moet verklaren en/of het cijfer één verlenen, maar de student ook voor de toekomst moet uitsluiten van het deelnemen aan tentamens.

b: een student spiekt anderszins.

c: een student ontvangt informatie van of wisselt met een andere persoon tijdens het tentamen informatie uit.

** De examiner volstaat er in het algemeen mee als uitslag van het tentamen het cijfer één vast te stellen, wanneer hij van oordeel is dat dit een passende sanctie is voor de onregelmatigheid of fraude.

6.4.2 Wanneer de examiner naar aanleiding van een onregelmatigheid of fraude de examencommissie vraagt een ordemaatregel uit te spreken, stelt de examiner aan de examencommissie de voorwerpen ter beschikking die hij met toepassing van art. 6.2.2 heeft ingenomen. Wanneer de onregelmatigheid of fraude naar aanleiding waarvan de examiner de examencommissie vraagt een ordemaatregel uit te spreken, bestaat uit aantekeningen in een wetboek of andere tekstenbundel, het

³² Zie artikel 7.12b lid 2 laatste zin WHW.

voorhanden hebben van hulpmiddelen die de examiner niet had toegestaan (bijvoorbeeld een boek), en dergelijke, kan de examiner in plaats van de ingenomen voorwerpen fotokopieën daarvan aan de examencommissie ter beschikking stellen. De examiner kan in alle gevallen in plaats van ingenomen voorwerpen of de bedoelde fotokopieën aan de examencommissie een door twee examinatoren ondertekend proces-verbaal van de geconstateerde onregelmatigheid of fraude ter hand stellen.

- 6.4.3 Wanneer de examiner een onregelmatigheid of fraude afdoet op de wijze die is geregeld onder lid 1.1 of onder lid 1.2 sub a., deelt hij dat zo spoedig mogelijk aan de voorzitter van de examencommissie mee.

6.5 Te treffen ordemaatregelen naar aanleiding van plagiaat ³³

- 6.5.1.1 De examiner/docent kan een werkstuk, paper, scriptie of onderzoeksopdracht waarbij aantoonbaar plagiaat geconstateerd is ongeldig verklaren. Wanneer de examiner/docent plagiaat op deze wijze afdoet, deelt hij dat zo spoedig mogelijk mee aan de voorzitter van examencommissie.
- 6.5.1.2 Indien de examiner/docent van mening is dat naar aanleiding van de geconstateerde plagiaat ten aanzien van een student een ordemaatregel, anders dan ongeldigheid verklaring, dient te worden uitgesproken, dan neemt hij contact op met de examencommissie.
- 6.5.1.3 Wanneer de examiner/docent naar aanleiding van plagiaat de examencommissie vraagt een ordemaatregel uit te spreken, stelt de examiner aan de examencommissie het betreffende werkstuk, paper, scriptie of onderzoeksopdracht ter beschikking.
- 6.5.1.4 In geval van verdenking van plagiaat kan de examencommissie de examiner/docent, de student en anderen horen.
- 6.5.2 De ordemaatregelen die de examencommissie kan uitspreken zijn:
- het ongeldig verklaren van het werkstuk, paper scriptie of onderzoeksopdracht;
  - het uitsluiten van het deelnemen aan het schrijven van een werkstuk, paper, scriptie of onderzoeksopdracht ten aanzien waarvan plagiaat is geconstateerd voor de duur van ten hoogste één jaar; waarbij geldt dat in de periode van uitsluiting een werkstuk, paper, scriptie of onderzoeksopdracht, zoals ten aanzien waarvan het plagiaat is geconstateerd, dat met goed gevolg is afgerond aan een andere faculteit of andere instelling van hoger onderwijs op generlei wijze kan worden in gebracht in het curriculum;
  - en/of het uitsluiten van het deelnemen aan één of meer tentamens voor de duur van ten hoogste één jaar, en/of het uitsluiten van het deelnemen aan onderwijs, tentamens en examen van één of meer door de faculteit verzorgde opleidingen voor de duur van ten hoogste één jaar. Vakken die in de periode van uitsluiting aan een andere faculteit of een andere instelling van hoger onderwijs zijn gevolgd en behaald kunnen op generlei wijze worden in gebracht in het curriculum.
  - Bij ernstige fraude kan het College van Bestuur op voorstel van de examencommissie de inschrijving voor de opleiding van de betrokken student definitief beëindigen. ³⁴

6.6 Aantekening in het elektronisch persoonsdossier

Indien een ordemaatregel wordt getroffen zoals genoemd in hoofdstuk 6 wordt dit aangetekend in het elektronisch persoonsdossier van de student.

7 (Niet van toepassing)

8 Klachten en beroepen

---

³³ Vgl. art. 4.5.1 OER. Wat de UL verstaat onder plagiaat, hoe zij daarover denkt, en wat de gevolgen kunnen zijn als een student zich daaraan schuldig maakt is te vinden in de universitaire informatiepagina met algemene informatie over plagiaat: <http://reglementen.leidenuniv.nl/gedragscodes/plagiaat.html> en <http://www.reglementen.leidenuniv.nl/onderwijs-onderzoek/plagiaat.html> en <http://media.leidenuniv.nl/legacy/Regelgeving%20plagiaat.pdf>

³⁴ Zie artikel 7.12b lid 2 laatste zin WHW.

8.1 Indiening

- 8.1.1 Een student dient een beroep als bedoeld in artikel 7.61, eerste lid, van de wet, vanwege een genomen beslissing van de examencommissie of van een of meer van de door haar aangewezen examinatoren in bij het College van Beroep voor de examens.
- 8.1.2 De termijn voor het schriftelijk indienen van een beroep als bedoeld in 8.1.1 bedraagt zes weken na de schriftelijke bekendmaking van het besluit waartegen het beroep zich richt.

8.2 Behandeling van klachten

Klachten worden behandeld conform de bestaande procedures zoals opgenomen in de Regeling ombudsfunctionaris, de Regeling overige klachten, het Reglement van orde van het College van Beroep voor de examens en de Algemene wet bestuursrecht.

8.3 Behandeling van beroepen

(Administratieve) Beroepen worden behandeld conform de bestaande procedures. Deze zijn opgenomen in het Reglement van orde van het College van beroep voor de examens en het Studentenstatuut.

9 Jaarlijkse verslaggeving

- 9.1 De examencommissie stelt jaarlijks een verslag op van haar werkzaamheden. De examencommissie verstrekt het verslag aan het faculteitsbestuur.
- 9.2 Het verslag omvat in elk geval de voornaamste besluiten van de examencommissie alsmede een beschrijving van de wijze waarop de examencommissie haar taak ten aanzien van de kwaliteitsborging van tentamens als bedoeld in artikel 4.2 heeft vervuld.

10 Diversen en slotbepaling

10.1 Functiebeperkingen ³⁵

- 10.1.1 Een student met een fysieke of psychische handicap of chronische ziekte heeft, afhankelijk van de aard daarvan, recht op bijzondere faciliteiten.
- 10.1.2 De examencommissie verleent deze faciliteiten voor de duur van de studie, of voor de duur van de handicap of ziekte wanneer het gaat om een tijdelijke handicap respectievelijk ziekte. De examencommissie kan bepalen dat de faciliteiten alleen worden toegewezen nadat door de student een medische verklaring betreffende de handicap is overgelegd.
- 10.1.3 Studenten op wie het in lid 1 bepaalde niet van toepassing is, kunnen de examencommissie verzoeken om bijzondere faciliteiten tijdens tentamens (zoals bijvoorbeeld de faciliteiten genoemd in lid 1) wegens bijzondere omstandigheden. De examencommissie beslist over de toewijzing van faciliteiten, en stelt vast gedurende welke periode deze worden verleend. De commissie kan bepalen dat de faciliteiten alleen worden toegewezen nadat door de student een medische verklaring is overgelegd.
- 10.1.4 Na afloop van de periode waarvoor de in de voorgaande leden bedoelde faciliteiten zijn toegewezen, kan de student een nieuw verzoek om toewijzing van bijzondere faciliteiten indienen.
- 10.1.5 Wanneer een student een bijzondere faciliteit wordt verleend bij/voor een tentamen en hij/zij komt vervolgens zonder geldige opgaaf en redenen niet komt opdagen bij het tentamen, dan kan de Examencommissie hem deswege in de toekomst de kans ontnemen om opnieuw voor de regeling in aanmerking te komen.
- 10.1.6 Verzoeken als bedoeld in dit artikel worden behandeld door de studieadviseur.
[art. 10.1 is een aanvulling op art 4.3.3 en art. 6.5 OER-en]

10.2 Buitenlands verblijf en stage

Voor studenten die tengevolge van een door de examencommissie goedgekeurd buitenlands studieverblijf of een door de examencommissie goedgekeurde stage aantoonbare studievertraging

---

³⁵ De bepalingen in art. 10.1 worden uitgevoerd met inachtneming van het 'Protocol Studeren met een functiebeperking aan de Universiteit Leiden' van het College van Bestuur van 29 mei 2012.

zouden ondervinden, wordt voor zover als redelijkerwijs mogelijk is door of onder verantwoordelijkheid van de examencommissie een regeling getroffen om de vertraging te beperken.

10.3 *[Niet van toepassing – nl. art. 4.7.3]*

10.4 **Bijzondere omstandigheden**

10.4.1 In gevallen waarin deze regels en richtlijnen niet voorzien beslist de examencommissie.

10.4.2 Indien in bijzondere gevallen onverkorte toepassing van hetgeen in deze regels en richtlijnen is bepaald tot evidente onbillijkheid leidt, is de examencommissie bevoegd anders te besluiten.

10.5 **Wijzigingen**

Bij wijzigingen in deze regels en richtlijnen die betrekking hebben op het lopende studiejaar, dan wel gewichtige gevolgen hebben voor degenen die daarvoor al voor de opleiding waren ingeschreven, wordt zoveel mogelijk voorkomen dat de belangen van de betrokken studenten worden geschaad.

10.6 **Inwerkingtreding**

Deze regels en richtlijnen treden in werking op 1 september 2015.